

O‘QISHNING BA’ZI XUSUSIYATLARI HAQIDA

Uldaulet Shnikulova

O‘zbekiston Respublikasi IIV ning Qoraqalpoq akademik litseyi

E-mail: p.ajiniyaz@mail.ru

Abstract: This article highlights principles, advantages and disadvantages of extensive reading.

Key words: important, extensive, advantage, category, enjoyable, reading principles.

Аннотация: Мазкур мақолада кенг қамровли ўқишнинг тамойиллари афзаллик ва ноафзаллик томонларининг аҳамияти мавзуси кенг ёритилган.

Kalit so‘z: muhim, keng, afzallik, kategoriya, zavqli, o‘qish tamoyillari.

Аннотации: В этой статье широко освещаются принципы всестороннего чтения и важность преимуществ и недостатков.

Ключевые слова: важные, обширные, преимущества, категории, приятные, принципы чтения.

Davlatimizning xalqaro hamjamiyatga integratsiyalashuvi, fan va texnika taraqqiyoti navqiron avlodning ko‘p madaniyatli dunyoda raqobatbardosh faoliyat yuritishi uchun bir qancha xorijiy tillarni yaxshi bilishini taqozo etmoqda. Chet tilini bilish - har qanday profildagi mutaxassislarning kasbiy kompetentsiyasining tarkibiy qismlaridan biri.

Bugungi kunda O‘zbekiston Respublikasida ta‘lim tizimini tubdan qayta tashkil etishga katta e‘tibor qaratilmoqda, bu esa uni zamonaviy andozalar darajasiga ko‘tarish imkonini beradi. Oliy ta‘lim tizimida ta‘lim sifatini oshirish, o‘quv jarayoniga

innovatsion texnologiyalarni joriy etish asosiy vazifalarimizdan biridir. Ayni paytda mamlakatimizda Prezidentimiz rahnamoligida oliy ta’lim sohasida izchil islohotlar amalga oshirilmoqda. Buni 2017-2021-yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar strategiyasining qabul qilinishi va amalga oshirilishi misolida ko‘rishimiz mumkin. O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish strategiyasining ijtimoiy rivojlanishning ustuvor yo‘nalishlari bo‘limida ta’lim va fanni rivojlantirishga alohida e’tibor qaratilgan:

- uzluksiz ta’lim tizimini yanada takomillashtirish;

- ta’lim xizmatlari sifatini oshirish, zamonaviy mehnat bozori ehtiyojlarini qondirish uchun yuqori malakali kadrlar tayyorlash siyosatini davom ettirish;

- ta’lim muassasalarini qurish, rekonstruksiya qilish va kapital ta’mirlash, zamonaviy laboratoriya jihozlari, kompyuter texnikasi va o‘quv-uslubiy qo‘llanmalar bilan jihozlash orqali ularning moddiy-texnik bazasini mustahkamlash bo‘yicha maqsadli chora-tadbirlarni amalga oshirish;

- umumiy o‘rta ta’lim sifatini tubdan yaxshilash, chet tillari, informatika va boshqa muhim fanlar: matematika, fizika, kimyo, biologiya,

- ta’lim va kadrlar tayyorlash sifatini baholashning xalqaro standartlarini joriy etish orqali oliy ta’lim muassasalari faoliyati sifati va samaradorligini oshirish, oliy ta’lim muassasalariga qabul kvotalari bosqichma-bosqich oshirish;

- ilmiy-tadqiqot va innovatsion faoliyatni rag‘batlantirish, fan va innovatsion yutuqlarni joriy etishning samarali mexanizmlarini yaratish, oliy o‘quv yurtlari va ilmiy-tadqiqot institutlarida ixtisoslashtirilgan ilmiy-tadqiqot laboratoriyalari, yuqori texnologiya markazlari va texnologiyalarini tashkil etish.

Oddiy so‘z bilan aytganda, keng qamrovli o‘qish zavq olish uchun imkon qadar ko‘proq oson kitoblarni o‘qishdir va qisqa, qiyin matnni sekin, diqqat bilan o‘qishni intensiv o‘qish bilan taqqoslash mumkin. Day va Bamford (1998), Day (2002). Prowse (2002) va Maley (2008 va 2009) til o‘rganishda keng qamrovli o‘qishning bir qator asosiy xususiyatlarini aniqladilar. Muvaffaqiyatli keng qamrovli o‘qish uchun ettita eng muhim tamoyillar deb o‘ylayman:

1. Talabalar ko‘p, juda tez (daqiqada kamida 150-200 so‘z) va tez-tez o‘qiydilar.
2. O‘qish materiali o‘quvchilarning saviyasi uchun nisbatan oson. Juda ko‘p noma’lum til o‘quvchilarni tez va ravon o‘qishga xalaqit beradi.
3. Nimani o‘qishni o‘qituvchi emas, o‘quvchi tanlaydi.
4. Talabalar turli xil janr va mavzularga ega.
5. Talabalar zavq, ma’lumot yoki umumiy tushunish uchun o‘qiydilar.
6. O‘qish individual va jim.
7. O‘qituvchi yo‘l ko‘rsatuvchi, kuzatuvchi va namuna sifatida so‘raydi.

ELTda o‘qish toifalari muallifi Braun (1989), keng ko‘lamli o‘qish "matnni umumiy tushunishga erishish uchun" amalga oshirilishini ta’kidlaydi. Keng qamrovli o‘qishni "o‘yin-kulgi uchun o‘qish" deb atash mumkin. Keng ko‘lamli o‘qish, o‘qish tezligi va ravonligini oshirish uchun oddiy, qiziqarli kitoblarni o‘qish demakdir. O‘quvchi buni o‘z qobiliyati darajasida, qulay tezlikda, didiga qarab uzunroq matnlarni tanlashi mumkin. Keng qamrovli o‘qishning asosiy maqsadi o‘ziga ishonch va zavqlanishdir.

Keng qamrovli o‘qishning afzalliklari

Talabalar o‘qishga va bunday odatni rivojlantirishga ko‘proq rag‘batlantirilishi mumkin, ular o‘rganishda o‘zlarini mustaqil his qilishlari, so‘z boyligini kengaytirishlari, matnlarda duch keladigan grammatik tuzilmalarni o‘zlashtirishlari va bu borada o‘zlarining malakalarini oshirishlari mumkin.

Mumkin bo‘lgan qiyinchiliklar

Keng qamrovli o‘qish ko‘p vaqt talab qilishi mumkin. Ba’zida o‘quvchilar qiyinroq matnlar va noma’lum so‘zlarni uchratish tufayli tushkunlikka tushishlari mumkin. Learners, shuningdek, erishilgan tushunchaga emas, balki o‘qigan sahifalar soniga juda ko‘p e’tibor berishlari mumkin.

Nimani o‘qish mumkin?

Keng qamrovli o‘qish uchun asosiy talablar qo‘llaniladigan materiallarning haqiqiyliги va soddaligi bo‘lganligi sababli, biz "Baholangan o‘quvchilar" turkumidan (bu erda siz Baholangan o‘quvchilar haqida ko‘proq ma’lumot olishingiz mumkin), bir

xil mavzudagi matnlarni, madaniy jurnallarni, juda qisqa bo‘limli kitoblarni tanlashimiz kerak. takrorlashni o‘z ichiga olgan hikoyalar, komikslar (bu erda siz ularning ko‘pini topishingiz mumkin). O‘qish uchun materiallar zavq keltirishi va til o‘rganuvchilar uchun umidsizlikni kamaytirishi kerak.

REFERENCES:

1. Bamford J. and Day R. R. (Eds.) (in press). Extensive reading activities for teaching language. Cambridge: Cambridge University Press.
2. Day R. R. and Bamford, J. (1998). Extensive reading in the second language classroom. Cambridge: Cambridge University Press.
- 3 Eskey D. E. (1995). Colloquium on research in reading in a second language. Paper presented at TESOL 1995 Conference, Long Beach, California.
4. Fry E. (1991). Ten best ideas for reading teachers. In E. Fry (Ed.), Ten best ideas for reading teachers (pp. 6-16). Menlo Park, Calif.: Addison-Wesley.
5. Henry J. (1995). If not now: Developmental readers in the college classroom. Portsmouth, NH: Boynton/Cook, Heinemann.